

Boekverslag **Het nieuwe onkruid (Louis Paul Boon)**

Joris Broeders

© havovwo.nl (april 2002)

Literatuur dossier 1945-1970

Primaire gegevens:

Auteur: Louis Paul Boon
Titel: Het nieuwe onkruid
Verschenen in: 1964
Aantal blz.: 160

Verantwoording van de keuze

Ik ben in de mediatheek aan de hand van de schrijvers die in het boek Literatuur zonder grenzen bij deze periode staan vermeld. De boeken van Wolkers en Hermans vielen af, omdat ik deze al had gelezen. Maar met een aantal boeken ging ik naar de leraar en deze raadde me dit boek aan.

Verwachting vooraf

In de lessen literatuur hebben we het over deze periode gehad. De verwerking van de Tweede Wereldoorlog en opkomst van nieuwe generaties en ideologieën (hippies) staat in deze periode van de geschiedenis centraal. Ik verwachtte dat dit boek, door de titel dat het zou gaan over een nieuwe generatie: het nieuwe onkruid.

Eerste reactie achteraf

Zie persoonlijke beoordeling

Korte samenvatting van de inhoud

Het verhaal gaat over een man van middelbare leeftijd (de ik-persoon= Louis Paul Boon), die samen met zijn vrouw een zoon heeft van ongeveer 18 jaar. Deze man reist iedere dag, met een "treinvriendinnetje" naar zijn werk. Een van die vriendinnetjes is de zeventienjarige, aantrekkelijke Tania. Zij hebben het altijd gezellig samen, maar zij blijft een beetje terug houdend. De twee hebben hele aparte levens, maar gaan alleen samen met de trein naar het werk / school. Tania is zich niet bewust van de aantrekkingskracht die ze op mannen in haar omgeving heeft, en ze doet niet veel aan haar uiterlijk. Tania's moeder is Russische en ze is door de Duitsers gedwongen om in een wapenfabriek te werken. In dit boek vind je wel elementen van de verwerking van de oorlog, maar ze voeren niet de boventoon. Dit is de verklaring voor de vader van het gedrag van Tania; alleen russen hebben een donkere onderstroom van gedachten.

Zijn zoon houdt van feesten en was slecht op school, maar dit vind zijn vader niet erg. Hij neemt zijn zoon alleen leugens kwalijk. Vader kan de zoon geen standjes geven, moeder deelt de bevelen uit. Zijn zoon is echt een deel van de nieuwe generatie; veel feesten en hij heeft al vroeg een nieuwe auto = vrijheid. Vader voelt puur vieselijk iets voor de grote liefde van zijn zoon Arletta. Zij het blijft echter bij een vriendschap tussen de zoon en haar, want zij is meer een type voor een rijke vent, zodat zij een luxe leventje kan leiden. Zij was een echte 'nieuwe meid die zich gewaagd kleepte; een kenmerk van de eigen wil van de nieuwe generatie.

Tania verteld vader over haar icoon Betty, waar ze maar niet over raakt uitgepraat. De twee meiden lijken een lesbische relatie te hebben, maar ze zijn geen geliefden. Tania en Betty leven feestend en onbezonnen, maar vader heeft er wel begrip voor dat zij anders zijn dan anderen. Hij is dus erg vooruitstrevend, want de meeste mensen van de oudere generatie verzette zich juist tegen de andere levensstijl van de nieuwe generatie. De vader bouwt een band met de meisjes op, vooral met Tania.

Lea kwam via Arletta bij de familie terecht. Zij hield ook wel van een glaasje en haar vader was gestorven. Tijdens een van haar hysterie aanvallen verklaarde de zoon zijn liefde aan haar, slechts om haar te kalmeren. Lea voelde zich direct thuis bij de familie.

Opeens beseft de man dat hij tegen heel wat stenen heeft aangeschopt en zo de weg voor de nieuwe generatie heeft vrijgemaakt. Hij was een ruimdenkend mens, en zijn generatie ver vooruit; hij vind dat de nieuwe generatie best eens een buitenechtelijk avontuurtje mag begaan. De vader staat op het punt om een avontuurtje met Arletta te hebben, maar hij wil de sterke band met zijn vrouw niet beschadigen. Ook ontdekt hij pas wanneer hij niet meer met samen met haar naar zijn werk gaat en zij hem verteld dat ze gaat trouwen, dat hij zich onbewust

Boekverslag **Het nieuwe onkruid (Louis Paul Boon)**

Joris Broeders

© havovwo.nl (april 2002)

aangetrokken voelt door Tania. Zowel Arletta als Lea en ook Betty en Tania gaan veel met de vader om. In het gezelschap van deze dames beseft hij zijn minderwaardigheid; een oude man heeft niet het recht om met die jonge meisjes te dansen. Toen hij Tania wilde kussen om van zijn minderwaardigheid af te komen, wees zijn dit af. Hij vond dit jammer, want ze had hem na hun vriendschap toch wel kunnen troosten. Een van zijn gedachtes waren dat deze jonge meisjes zijn als nieuw onkruid dat overal opschiet, die hem alleen gebruikten als het nodig was en hem nu dumpen.

Wanneer hij zijn vrouw ongelukkig aantreft, ziet hij in dat hij alleen problemen veroorzaakt, voor haar en voor Tania. Maar nadat zijn vrouw erop had aangedrongen dat hij zijn liefde voor die meisjes afsloot, kon hij weer als kameraad met haar dansen.

Tijd en ruimte

Het verhaal is in 1964 uitgebracht en het verhaal stamt ook uit deze tijd. Het verhaal is voor het grootste deel chronologisch. Je begint echt in medias res: "Als Tania lachte kneep ze de ogen haast helemaal dicht, en kwamen er schokkende geluidjes uit haar keel opwellen." (begin van het boek op blz. 9). De schrijver beschrijft vaak eerst een conversatie met Tania in de trein en gaat aan de hand hiervan meer vertellen over de andere personages. Hierbij gaat hij soms terug in de tijd in zijn gedachten.

Het verhaal speelt zich helemaal af in Vlaanderen, voornamelijk in de buurt van Brussel. Belangrijke plaatsen zijn de trein en het station waarin de meeste dialogen tussen vader en Tania zich afspelen, het huis van de familie waar alle karakters vaak op bezoek komen en verschillende jukeboxes in cafés waarbij de vader met de jonge meiden danst.

De wijze van vertellen

Het verhaal is geschreven vanuit het ik-perspectief (vader is de ik-persoon). Hierdoor raakt je sterk bij de situatie van de hoofdpersoon betrokken, omdat je zijn gedachten kan volgen. Dialogen vormen niet het belangrijkste deel van dit boek, maar hierdoor gaat de ik-persoon denken en in deze gedachten beschrijft hij weer nieuwe gebeurtenissen.

Opvallend aan de wijze van vertellen is dat de schrijver zich soms tot de lezers wendt, dit betreft je in het verhaal. Zo staat er onderaan blz. 46: "Ik heb dat alles nu eens gezegd, en blij er vanaf te zijn - het was iets dat me op de lever lag en me van het hart moest - maar ik vind het alleen jammer, dat ik het alles heb neergepend net voor ik Arletta wou beginnen beschrijven."

Ook staan er leuke verbeteringen in het verhaal, zo lijkt het net of dat het verhaal aan je verteld wordt: "Ze had make-up op die alleen filmsterren zich mogen veroorloven. En ik bedoel: Alleen maar filmsterren en Arletta." (blz. 85)

Spanning

De spanning in het boek zit vooral aan het einde; in het midden is het wel spannend om te lezen hoe de vader het lichaam van Arletta begeert en hoe deze affaire zal aflopen, nadat zij haar welwillendheid aan hem heeft kenbaar gemaakt. Maar aan het eind komt zijn echte liefde voor Tania aan het licht. De spanning wordt tot het eind van het verhaal bewaard; hoe zal het aflopen. Hij heeft immers duidelijk liefde voor Tania, maar hij wil zijn vrouw niet kwetsen.

Thema en motieven

Motieven bij dit boek zijn; de nieuwe generatie, de generatie kloof, de moderne opvattingen van de vader, de minderwaardigheid van de vader en de ruige levensstijl van de jongeren. Het thema van het boek is de vooruitstrevende opvatting van de vader in een periode waarin een nieuwe generatie opbloeit, hij probeert hierin mee te gaan, maar hij ziet tot zijn spijt in dat hij te oud is.

Boekverslag **Het nieuwe onkruid** (Louis Paul Boon)

Joris Broeders

© havovwo.nl (april 2002)

Personages

Het boek gaat voornamelijk om de vader, een man van middelbare leeftijd. Hij heeft met zijn vrouw de oorlog en de hongerwinter meegemaakt en hij heeft daarom met haar ene hele hechte band. Hij is erg vooruitstrevend en heeft veel begrip voor de nieuwe generatie en hij wil in hun opvattingen meegaan, maar hij wil de band met zijn vrouw niet verbreken. Zoals hij zelf zegt; Hij heeft door tegen heel wat steentjes aan te trappen, de weg vrijgemaakt voor de nieuwe generatie. Hij houdt van vrouwelijk schoon en zit vaak in conflict tussen zijn geweten en zijn begeerten. Maar terwijl hij is omringt door al die jonge meiden realiseert hij zich dat hij minderwaardig is, maar doordat hij met deze generatie mee wil gaan probeert hij deze minderwaardigheid te overwinnen door een kusje van Tania te krijgen. Wanneer ze hem afwijst realiseert hij zich dat hij echt te oud voor deze generatie is en dat hij zowel Tania als zijn vrouw niet moet kwetsen. In het voorwoord schrijft Louis Paul Boon dat hij door het schrijven van dit boek zijn leven goed op een rijtje heeft kunnen zetten en dat hij heel wat heeft kunnen afreageren.

Titel, ondertitel en motto

De titel: "Het nieuwe onkruid" wijst op de nieuwe generatie die in die tijd opbloeide. Waar zijn zoon en de vriendinnen van hem deel van uit maakten. Het woord onkruid, impliceert de snelheid waarmee deze generatie op kwam. Dit kwam doordat de schrijver zich in een laat stadium ineem realiseerde dat de mensen in zijn omgeving ook tot deze nieuwe groep behoorde.

Relatie tussen tekst en context

In de periode jaren 60-70, was er een grote opbloei van een nieuwe generatie. De oude generatie had de oorlog meegemaakt en was erg behoudend en burgerlijk. De nieuwe generatie verzette zich tegen de oude en was erg vooruitstrevend. Deze generatie hadden de crisis jaren niet meegemaakt en hadden hele andere normen, waarden en doelen die ze nastreefden. In dit boek komen de verschillen in opvattingen over veranderde verhoudingen na de Tweede Wereldoorlog aan de orde. Zo vind Tania het heel normaal dat ze met een zoon van een Duitse neonazi verkering heeft, terwijl haar moeder door de duisters is misbruikt. Hoewel de meeste boeken gaan over ouders en kinderen van twee verschillende generaties, die met elkaar in conflict liggen, is dat in dit boek anders. De vader, gaat erg in de opvattingen van de jongeren mee, maar het conflict is er, omdat de vader te oud is en al een normaal leven heeft opgebouwd.

Persoonlijke beoordeling (inclusief recensies)

Het onderwerp van het boek is het realiseren van de ik-persoon (vader) dat de jonge mensen uit zijn omgeving tot een nieuwe generatie horen (nieuw onkruid); hij is te oud. De beide recesenten (G.W.H. en J. Bernlef) hebben precies hetzelfde uit het boek gehaald als ik. Zij stellen ook de generatiekloof aan de orde, als belangrijkste aspect van dit boek. Het onderwerp is niet herkenbaar in mijn belevingswereld, omdat mannen die in diezelfde leeftijdscategorie en situatie dit boek beter zullen begrijpen. Ik ben door het boek wel gaan denken, hoe ik me in de situatie van de ik-persoon me zou gedragen.

Het zijn vooral de gedachten en gevoelens van de hoofdpersoon die worden veroorzaakt door bepaalde gebeurtenissen die het belangrijkste zijn in het boek. Ook de oorzaken van de verschillen tussen de gedachten van mensen uit andere generaties zijn opvallend. Zo vindt Tania het heel gewoon dat ze een zoon van een Duitse neonazi als vriend heeft, hoewel haar Russische moeder door de Duitsers is misbruikt. De ik-persoon die de oorlog heeft meegemaakt heeft hier echter wel moeite mee. De afloop is vrij clichématig; ondanks alles beseft de ik-persoon dat hij minderwaardig is door zijn leeftijd en hij zet zomaar zijn liefde gevoelens voor Tania aan de kant en hij leefde nog lang en gelukkig met zijn vrouw.

De hoofdpersoon komt levensecht over, omdat je je door het ik-perspectief goed kan inleven in zijn situatie, omdat je zijn gedachten kent. In het boek worden in de gedachten van de hoofdpersoon ook de andere karakters beschreven, zodat zij ook levensecht zijn. Ik herken geen karakter trekken van de vader in mezelf, maar ik denk dat ik wel veel mannen ken uit mijn omgeving die in hun midlifecrisis tegen de generatiekloof aanlopen. Ik ben door dit boek wel meer te weten gekomen over de gevoelens die bij deze mensen spelen en ik ben van plan hier in de toekomst rekening mee te houden.

De opbouw van het verhaal is niet moeilijk; het is vlot te lezen. Dit komt door het eenvoudige ik-perspectief en de chronologische volgorde. Zoals ik al eerder heb gezegd kan je je goed inleven in het verhaal. Bovendien lijkt het net dat de schrijver het verhaal aan je vertelt. Zo staat er op blz. 85 een stukje waarin de schrijver

Boekverslag **Het nieuwe onkruid** (Louis Paul Boon)

Joris Broeders

© havovwo.nl (april 2002)

zichzelf verbetert; “Ze had make-up op die alleen filmsterren zich mogen veroorloven. En ik bedoel: Alleen maar filmsterren en Arletta.” Ook wendt de schrijver zich soms tot de lezer, zoals ook de grote klassieke schrijvers als Homeros doen, dit betreft je in het verhaal.

De recensent Bernlef is vernietigend over de stijl van het boek, hij vindt dat Boon dit boek beter niet had kunnen uitbrengen. Ik kan me meer vinden in de mening van G.W.H., hoewel het boek niet een van Boon's sterkste werken is, bevat het alleraardigste formuleringen.